

Justis- og beredskapsdepartementet

16.10.2023

Deres ref. 23-2619

NITOs høringssvar - NOU 2023: 17 Nå er det alvor

NITO – Norges ingeniør- og teknologorganisasjon – er landets største organisasjon for ingeniører og teknologer med over 105 000 medlemmer, og hvor mange arbeider i virksomheter og sektorer som er sentrale for totalberedskapen.

Generelt

Kommisjonen peker i sine hovedanbefalinger på ti områder der det er behov for forbedringer for å skape et mer robust beredskapssystem. NITO slutter seg til disse anbefalingene og vil videre kommentere hvordan vi mener disse kan realiseres.

Kommisjonen har foretatt en bred analyse av den norske beredskapssituasjonen som beskriver høyst relevante og aktuelle problemstillinger knyttet til sikkerhet og beredskap på mange samfunnsområder og hvor ansvaret ligger eller bør ligge. NITO etterlyser imidlertid et enda sterkere oppmerksomhet på konkrete tiltak for å styrke den norske beredskapen.

Det er et tydelig behov for å styrke arbeidet med sikkerhet og beredskap i både sivil og militær sektor. Ansvaret for sikkerhet og beredskap, og for håndtering av ulykker og planlagte/tilsiktete uønskede hendelser, er spredt over ulike departementer, direktorater, fylker og kommuner, private virksomheter og frivillig sektor. Det er derfor viktig å styrke det tverrsektorielle samarbeidet slik at beredskapsressursene benyttes på en best mulig måte.

Økt sikkerhetspolitisk usikkerhet, og farene for utradisjonell krigføring, krig, IKT-angrep m.m. på både kort og lengre sikt, taler for økt oppmerksomhet om, og mer midler til, arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap.

Samtidig er det viktig i et liberalt demokrati at statens regulering av den enkeltes frihet ikke blir for inngripende. Det må derfor både generelt, og i hvert tiltak, vurderes nøye i hvor sterk grad det risikobegrensende arbeidet vil gripe inn og begrense enkeltindividers frihet. Risikoen for ulykker og uønskede planlagte hendelser vil alltid være til stede. Både det offentlige og den enkelt har et ansvar for at dette begrenses så langt det er mulig, men uten at dette i for sterk grad rammer rettsstatens prinsipper og den enkeltes frihet. NITO støtter derfor kommisjonens anbefaling om å nedsette et lovutvalg med oppdrag om beredskapslovgivningen bør innrettes gjennom en krisefullmaktslov.

Det er i Norge høy tillit mellom innbyggerne, og mellom myndigheter og innbyggere. Tilliten gir seg blant annet uttrykk i at borgerne i stor grad følger råd, retningslinjer og anbefalinger fra myndighetene. Det er likevel avgjørende at det er mulig å føre åpne debatter og å protestere mot offentlige beslutninger slik at denne tilliten ikke undergraves. Gjennom den norske arbeidslivsmodellen inkluderes det organiserte arbeidslivet før, under og etter beslutninger blir fattet. Etter NITOs mening er det viktig at den norske modellen videreutvikles for å opprettholde og utvikle tilliten i det norske samfunnet, slik at vi også framover står godt rustet til møte trusler som kan utfordre vår sikkerhet og beredskap.

Det kan være uklare ansvarsforhold ved beredskapsarbeid grunnet manglende forståelse for betydningen av beredskap i virksomhet og/eller sektorer. Det kan enkelt sagt beskrives med at målet til virksomhetene ikke kobles opp mot risikoen sikkerhetsmyndighetene beskriver. Tross at formelle risikovurderinger kan være på plass, tar man for lett på beredskapsaspektet ved operasjonene. Dette så man blant annet når Helse Sørøst ønsket å outsource deler av sin IKT-virksomhet ut av landet og da Bergen Engines as skulle bli solgt til russisk kontrollert virksomhet. Saken skiller seg fra hverandre, men understreker behovet for at sikkerhets- og beredskapshensyn må høyere opp på agendaen både ved offentlige innkjøp og ved godkjenningen av private transaksjoner som kan skade vår sikkerhet. Det er derfor viktig med en gjennomgang av hvordan norske myndigheter kan screene virksomheter som faller utenfor sikkerhetsloven jf. arbeidet i screeningutvalget.

Totalberedskapskommisjonen viser til at arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap er basert på de grunnleggende prinsippene om ansvar, likhet, nærhet og samvirke. Prinsippene er fornuftige, men det er behov for å arbeide mer med etterlevelsen av prinsippene. Etter NITOs syn er det viktig å fortsatt arbeide etter sektorprinsippet, men samtidig vil behovet for å koordinere mellom sektorene bli enda viktigere framover.

Avtaler i arbeidslivet

I beredskapsarbeid er det behov for å involvere ansatte og deres organisasjoner. Det er viktig at ansvarlige for virksomhetenes sikkerhet og beredskap har tett dialog med tillitsvalgte og vernetjenesten og at de blir inkludert og tatt med tidlig i både det preventive og operative sikkerhets- og beredskapsarbeidet. Dette kom tydelig fram under blant annet koronapandemien, og er et viktig læringspunkt for kommende beredskapssituasjoner.

Godt samarbeid mellom ledelse og tillitsvalgte må fortsette også i krisetider. NITO vil trekke fram muligheten for i forkant å avklare avtaler for å sikre personell som eksempelvis må flyttes eller arbeide mer.

Fleksibilitet er positivt, men må da inn i ordnede former, slik at ansatte har forutsigbarhet for arbeidstid og arbeidssted. Når ansatte blir pålagt nye arbeidsrutiner, turnuser samt får restriksjoner

på reise og hvem de kan omgås – uten å få dette kompensert eller tilstrekkelig kompensert, oppleves det som urimelig.

Under pandemien kom en del avtaler først på plass da enkelte grupper var ferdig med sin innsats for å få samfunnet til å fungere. Mange fikk ingen gevinst for sin innsats i de første ukene av pandemien. Dette gjaldt spesielt IKT-personell som trengtes for å rigge ekstra intensivplasser, hjemmekontor og andre digitale løsninger for helseforetak og andre virksomheter.

Kompetanse

For å begrense potensielle skadevirkninger av eksisterende og nye trusler er det viktig å bygge opp betydelig bedre kompetanse innenfor flere risikobegrensede områder. Det må satses på både å utdanne flere innen feltet, og etter- og videreutdanning av personer som allerede arbeider med sikkerhet og beredskap.

Utdanningsinstitusjonene må utvikle nye tilbud og eksisterende utdanninger, for å møte morgendagens behov. Det må gjøres konkrete tiltak som sørger for at dagens barn og unge søker seg til teknologiutdanningene, slik at vi har tilstrekkelig med ingeniører og teknologer for å løse de oppgavene vi står ovenfor framover.

Det må også gjøres et kompetanseløft gjennom å øke antall studieplasser, skape en reell mulighet for etter- og videreutdanning og styrke budsjettene til statlige, fylkeskommunale og kommunale virksomheter med roller i sikkerhets- og beredskapsarbeidet. Mange av NITOs medlemmer arbeider i de operative og/eller materielle sidene av det norske sikkerhets- og beredskapsarbeidet i sentrale sektorer. Med en rivende teknologisk utvikling utgjør ingeniørenes og teknologenes kompetanse en avgjørende rolle for samfunnssikkerheten og beredskapen.

Også innen helse avhenger god beredskap av kompetent personell. Det må være nok bemanning - og personellet må ha den riktige kompetansen. Små yrkesgrupper som har virksomhetskritiske funksjoner, blir ofte oversett når det lages beredskapsplaner. Innen helse mener NITO beredskapsplaner må inkludere virksomhetskritiske yrkesgrupper som for eksempel IKT-ingeniører, bioingeniører, medisinsk teknisk personell og ingeniører innen teknisk infrastruktur. Innenfor flere av disse utdanningsgruppene vil det være behov for å utdanne flere for å kunne øke kapasiteten ved framtidige kriser.

Erfaringene har i tillegg vist oss at det er viktig å se på hvordan personell med beredskapsfunksjoner, men som ikke er helsepersonell, defineres. Kritisk personell må defineres gjennom funksjoner og områder. NITO mener det er nødvendig å ha bedre samlet oversikt over hva slags kompetanse som finnes og hvor den finnes i helsesektoren og i andre sektorer.

Kommune

De siste års hendelser, med en global pandemi, krig i Europa og kraftkrise, har illustrert viktigheten av å ha lokal beredskap på alle områder. I NITOs behovsundersøkelse blant 700 arbeidsgivere svarer 66 prosent av arbeidsgiverne i kommunesektoren at det er ganske eller meget vanskelig å få tak i den ingeniørkompetansen de har behov for. En god beredskap krever at lokale myndigheter har tilgang på nødvendig kompetanse.

Norske ingeniører og teknologer må i større grad involveres i areal- og klimatilpasning. Klimaendringer vil ha en påvirkning på all infrastruktur. Det vil kreve godt samarbeid på tvers av sektorer. Uten forbyggende tiltak estimerte overvannsutvalget i 2016 at de totale skadekostnadene i løpet av de neste 40 årene blir på mellom 45-100 milliarder kroner (NOU 2015:16). Riksrevisjonens undersøkelse av myndighetens arbeid med klimatilpasning av bebyggelse og infrastruktur (2021-2022) viser blant annet at myndighetene ikke har god nok oversikt over hvor det kan bli mer flom og skred. Riksrevisjonen avdekket også at myndighetene ikke har iverksatt nødvendige tiltak for å sikre eksisterende bebyggelse og infrastruktur, noe som kan medføre unødvendige høye kostnader og få konsekvenser for innbyggernes sikkerhet. Manglende kartlegging gjør at utbygging kan skje i risikoutsatte områder.

Det er behov for mer kompetanse, flere menneskelige ressurser, økte bevilgninger og bedre organisering for å gripe tak i utfordringene som er beskrevet i denne og tidligere utredninger. Det er behov for å sikre forsyningssikkerhet og håndtere konsekvenser av klimaendringer gjennom å oppgradere vannverk og bygge ut kapasiteten på vannbehandlingsanlegg.

For mindre og usentrale kommuner vil det være behov for både fylkeskommunal og statlig veiledning innenfor beredskapsområdet i tråd med anbefalingene fra Generalistkommuneutvalget (NOU 9: 2023).

Brann og redning

Europa og resten av verden, har vært rammet av enorme skogbranner, med tap av liv og store verdier. Klimaendringene fører ikke bare til mer nedbør, men også lengre tørkeperioder. Det medfører at også Norge er nærmere en stor skogbrann (Sverige 2018). Skogbrannreserven i Norge er i stor grad tuftet på frivillighet (bønder og skogeiere/drivere) og utstyr de har. Myndighetene bør styrke Sivilforsvarslagrene rundt om i landet slik at man raskt kan transportere profesjonelt og nødvendig skogbrannutstyr ut til den aktuelle skogbrann.

NITO støtter tanken om lokalt og regionalt samarbeid og satsing på nasjonale resurser. Men, et slikt samarbeid må ikke gå ut over styrkene til det lokale brannvesenet, som er i nærheten til der det skjer, har kort utrykkingstid og god lokalkunnskap. Samtidig må det unngås at et slikt samarbeid fører til unødig sentralisering i distriktene. Det er ikke hjelp i å komme fram med bedre utstyr og mannskap med høyere kompetanse etter at huset er brent ned. De mindre brannstasjonene spiller en viktig rolle i å påbegynne innsats, avgrense utvikling og hindre spredning inntil eventuell større kapasitet er på plass.

Forsvar

Den geopolitiske utviklingen har gjort det klassiske skillet mellom krig og fred mindre tydelig, hvor blant annet statssikkerhet og samfunnssikkerhet ikke lenger har et tydelig skille. Dette innebærer at sivil og militær teknologi må virke sammen. Sivile og militære teknologer må løse felles utfordringer for å sikre nasjonal sikkerhet og beredskap. Det må legges til rette for at kompetanse og kapasiteter fra offentlig og privat sektor kan arbeide sammen for best mulig ressursutnyttelse.

Totalforsvarskonseptet har i for liten grad sett på hvilke kapasiteter som finnes i privat-, kommunal-, og statlige sektor. Forsvarssektoren kan med sin brede (geografiske) tilstedeværelse bidra til

etablering av solide kompetansemiljøer, på tvers av militær og privat sektor, for utvikling og produksjon av norsk forsvarsmateriell og forsvarsteknologi. Forsvarssektoren kan dermed bidra til etablering av arbeidsplasser, og skape kunnskap og verdier som er viktig for både private og offentlige aktører. Slike kompetansemiljøer vil tiltrekke seg høykompetente arbeidstakere som ønsker faglig utfordrende arbeidsoppgaver og karrierer, både i militær og sivil sektor. En tilpasningsdyktig og mangfoldig personell- og kompetansestruktur er derfor viktig å etterstrebe i forsvaret og sivil sektor. NITO støtter derfor kommisjonens hovedanbefaling om sterkere integrering av næringslivet i den nasjonale beredskapsstrukturen.

Teknologi må implementeres i offentlige beredskapsorganisasjoner på en slik måte at beredskapsorganisasjonene blir best mulig skikket til å løse sine oppgaver.

Digital sikkerhet

NITO er bekymret for at det utdannes for få innen IKT generelt, og IKT-sikkerhet spesielt. I 2030 vil det mangle 4 000 IKT-ansatte bare innen IKT-sikkerhet.¹ Det må derfor satses strategisk på IKT-utdanningene. De fleste doktorgradene innen IKT-sikkerhet blir i dag avlagt av utenlandske statsborgere, som ofte ikke kan sikkerhetsklareres for arbeid i Forsvaret og andre sensitiver sektorer.

I takt med at både nødtjenester og andre beredskapsfunksjoner digitaliseres, blir det stadig viktigere at IKT-tjenestene tåler norsk vær og geografi. En offentlig skyløsning kan sørge for at konkurranseutsetting gjennomføres på en sikrere måte samtidig som den kan bidra til verdiskaping gjennom økt konkurranse fra private leverandører. Etableringen av en nasjonal løsning kan også bidra til at offentlige virksomheter unngår såkalt «vendor lock-in» når de skal lagre data i skyen. Det betyr at det er mulig å unngå betydelige byttekostnader ved skifte av IT-leverandører.

Det er viktig å skille mellom behovet for styrket digital sikkerhetskompetanse i befolkningen generelt, og behovet for digital sikkerhetsekspertise. Disse begrepene blandes sammen og utyeliggjøres i kap. 20.3.1. Begge deler er mangelvare og helt nødvendige, men de er to forskjellige ting, og krever derfor ulike tiltak. IKT-kompetanse bør innlemmes i etter- og videreutdanningene og være en del av alle utdanningsløp.

Det er positivt at kommisjonen vektlegger behovet for internasjonalt samarbeid innen digital sikkerhet i utredningen. Både NATO og EU har høy kompetanse på området. Et tettere internasjonalt samarbeid om sikkerhet kan bidra til å styrke norsk beredskap.

Digital sikkerhet må bygges inn i utvikling og drift av nye tjenester. Mange virksomheter, både i offentlig og privat sektor, har flere og til dels gamle, domenespesifikke systemer har behov for målrettede løft. Nasjonal og internasjonal samordning vil være nødvendig for å bedre sikkerheten.

Flere virksomheter har heller ikke egeninteresse av å melde fra om uønskede hendelser. Det er viktig at sikkerhetsbrudd og avvik blir kjent, slik at truslenes natur og opprinnelse kan kartlegges tilstrekkelig. Offentliggjøring er viktig, fordi den bidrar til bevisstgjøring. Samtidig kan offentliggjøring gi innsikt i hvordan trusselaktører opererer og ikke minst forebygge, detektere og håndtere angrep.

¹ <https://www.nito.no/contentassets/54519d769548498ebeac2f5af7fc0ff1/behov-for-og-tilbud-av-ikt-kompetanse-rapport-200121.pdf>

Målrettede angrep fra høykompetente aktører er utfordrende å hindre. Angrepene krever ofte langvarig og omfattende etterforskning på tvers av nasjonale kompetansemiljøer. Samtidig er det ikke nødvendigvis mulig å forfølge eller sikte trusselaktørene, da aktivitetene skjer i regi av vertsnasjoner. I slike tilfeller har Norge ofte kun anledning til å agere på aktiviteten og ikke mot selve aktøren.

NITO mener at norske myndigheter bør være varsomme med å sentralstyre digitaliseringen. Det er ofte gjennom lokale tiltak at det er mulig å implementere kostnadseffektive og kreative løsninger som møter brukernes behov. Det er viktig at gode, lokale tiltak ikke undertrykkes, men støttes opp under og løftes fram slik at flere kan dra nytte av dem.

Skal en langtidsplan for digitalisering fungere, må den gjøres svært generell og inneholde konkrete delplaner. Teknologisk utvikling skjer både gjennom evolusjon og revolusjon, og sistnevnte tar ofte retninger vi ikke kan forutse. Eksempler på dette er framskrittene innen maskinlæring og utvikling av autonome, dødelige våpensystemer. Dette var knapt registrert på den politiske radaren for fem år siden.

NITO mener IKT også må være en del av helseberedskapen. IKT-systemer i helsesektoren er av stor betydning for den nasjonale og regionale beredskapen. IKT blir stadig viktigere innen helse og dersom IKT unntas fra beredskapstankegangen, blir ikke beredskapen tilstrekkelig. Risikoanalyser må ha oppmerksomhet rettet mot helsearbeidernes situasjon og kliniske konsekvenser, ikke bare det tekniske ved langvarig strømstans, nettverksbortfall, hacking og lignende situasjoner. Det må gjennomføres storskala øvelser jevnlig for slike situasjoner.

NITO har siden 2016 bedt om at IKT-infrastrukturen i helsevesenet underlegges sikkerhetsloven. Med lagring og drift av samfunnskritiske registre, herunder helseregistre, i Norge får myndighetene bedre kontroll med at selskapene følger norske lover og regler.

Kraftforsyning

Ingeniørene og teknologene har en nøkkelrolle i en trygg og stabil energiforsyning. Norsk energiforsyning står overfor store utfordringer de nærmeste årene, knyttet til blant annet behov for investeringer, kostnadseffektivitet i systemet og krav til forsyningssikkerhet og beredskap. NITO mener at landets vannkraftressurser skal være i offentlig eie og forvaltes til beste for fellesskapet og storsamfunnet. De offentlige eierne må gjennom et aktivt eierskap bruke sin innflytelse til å sikre kontinuerlig oppgradering, modernisering og utbygging av vannkraftforsyningen. Kraftnettet er også sårbart for eksterne påkjenninger, og NITO mener at det er nødvendig med en forsterking av vedlikeholdet på nettet, raskere takt på utskifting til nytt utstyr og oppgradering av eksisterende vannkraftanlegg. Alle utlandsforbindelser bør eies, driftes og reguleres av Statnett. I den forbindelse er det viktig at tilstrekkelig og riktig kompetanse og arbeidskraft er tilgjengelig.

Kompetansen og kapasiteten som finnes i de lokale selskapene er avgjørende for å opprettholde og utvikle nettet. De siste åra har digitalisering av kritisk infrastruktur og mer ekstremt vær ført til økt oppmerksomhet på nasjonal beredskapsevne. Et skarpt skille mellom nettvirksomhet og produksjon av kraft kan på sikt svekke evnen til å gjenopprette strømforsyningen ved strømbrydd i regionale distribusjonsnett. Oppsplitting av fagmiljøer, som i slike situasjoner er nært forbundet og avhengige av hverandre, kan svekke beredskapen og må unngås.

Helseberedskap

Kommisjonen har fanget opp viktige temaer og har gode refleksjoner rundt hvilke utfordringer helseberedskapen står overfor, og hva som bør utredes og følges opp videre av regjeringen. Blant annet har viktige erfaringer fra pandemien angående styring, samarbeid på tvers, forsyningssikkerhet og ikke minst personellbehov i kriser blitt behørig beskrevet. NITO har tidligere gitt flere innspill til den kommende helseberedskapsmeldingen.² Personellbehov og IKT-sikkerhet i helsesektoren er omtalt i avsnitt over. I tillegg ønsker vi å legge vekt på betydningen av god blodberedskap. Norge har ingen nasjonal plan for blodberedskap, og myndighetene må intensivere arbeidet med å få etablert dette. For å lykkes med det på nasjonalt nivå, må helseforetakene utarbeide gode, standardiserte beredskapsplaner på lokalt plan.

Beredskapsplaner må beskrive:

- 1) Ressursbehov og hvordan opplæring og øvelse ivaretar kompetansekravene til den enkelte avdeling ved ulike og oppskalerte beredskaps-scenarier
- 2) Prioritering av oppgaver som må utføres i en krise og hvilke som kan/må utgå grunnet kapasitetsutfordringer
- 3) Hvordan og hvilke oppgaver som kan omfordes og løses av andre enn de som utfører dem i ordinær drift.

En av utfordringene for bioingeniører i helsesektoren er at metoder og oppgaver endrer seg i svært høyt tempo. En ting er den formelle utdanningskompetansen, mens den praktiske og fagspesifikke kunnskapen er svært forskjellig, ofte veldig detaljert og ikke minst «ferskvare». Det betyr at det å ha et «reservekorps» krever jevnlig re-opplæring og øvelse.

NITO er glad for at personellbehov er godt belyst i utredningen. Vi må likevel understreke at selv om noen oppgaver, som tappingen av blod kan utføres av annet type personell, som sykepleiere og sanitetspersonell, er blodtyping og pretransfusjonsundersøkelser en kompetanse som krever autoriserte bioingeniører. Dette er en ressurs det er knapphet på, og det er viktig å få kartlagt hvordan det vil påvirke beredskapen. Blodbanktjenesten i Norge er svært sårbar, særlig i mindre sentrale strøk og nord i landet, med tanke på tilgang på kvalifisert og tilstrekkelig personell, særlig bioingeniører og legespesialister innen immunologi og transfusjonsmedisin³.

Som kapittel 25 i utredningen beskriver har «Norge bare én, samlet helsetjeneste i fred, krise og krig, og Forsvarets sanitetsvirksomhet utgjør ved full mobilisering bare om lag 1,1 prosent av totalforsvarets samlede helseressurser.» Dette betyr at det sivile helsevesenet har et betydelig og omfattende ansvar for helsetjenester som skal gis også under en krise/krig. Blant annet gjelder dette blodberedskapen. Det er derfor viktig at det sivile og militære samarbeidet fungerer godt. NITO

² - [Innspill til kommende melding til Stortinget om helseberedskap](#), høringssvarskjema: [Innspill til kommende stortingsmelding om helseberedskap – tema: Digital sikkerhet](#), begge fra høsten 2022 og [Innspill til melding til Stortinget om helseberedskap](#) i januar 2023.

³ Se NITOs rapport [Bioingeniørene – bærebjelke og mangelvare](#), som kartlegger et økende underskudd på bioingeniører i Norge.

mener det bør foretas beredskapsøvelser, der også blodberedskapen stress-testes under kontrollerte forhold, og at prioriteringer utredes og avklares før en krise.

Norsk Koordineringssenter for Blodberedskap (NoKBlod), er en viktig nyetablering som kontaktpunkt for å koordinere forsynings-sikkerheten av blod og blodprodukter mellom de sivile blodbankene. Senteret vil være en naturlig og formålstjenlig samhandlingspart opp mot Forsvaret i en krise/krig. Det er behov for å utvide senteret med flere ressurser, også desentrale ressurser som kan bidra til nødvendig oversikt over beholdning og kapasitet i den enkelte blodbank. Koordineringssenteret bør få en nasjonal operativ koordineringsrolle mellom Forsvaret og de sivile blodbankene - og mellom de sivile blodbankene - i fred og krise/krig. En slik rolle vil blant annet innebære å ha oversikt over blodgivere, ha oppdaterte oversikter over tilgjengelig og kvalifisert personell i blodbankene og over tilgang på utstyr. Det må arbeides med å etablere et nasjonalt blodgiverregister og generelt arbeide for å rekruttere flere blodgivere. Tilgang på nød-blodgivere / «vandrende blodbanker» må ikke gå ut over den rutinemessige tilgangen på blodgivere.

Blodbankene må også ha økt oppmerksomhet på å etablere alternative tappestasjoner. Norge har et av verdens strengeste regelverk for å bli blodgiver og det trengs kriseregler som avviker fra dette ved krig og katastrofer. Det er også nødvendig å se på de vanlige reglene for rekruttering av nye blodgivere. For økt pasientsikkerhet ved justering av kravene til blodgivere, bør man innføre PCR-testing av blodgiverprodukter.

Forsyningssikkerhet i helse

NITO er enig med kommisjonen i «at det må sees på muligheten for å utvikle en nasjonal produksjonskapasitet innenfor rammen av et nordisk samarbeid om vaksiner, legemiddelproduksjon, smittevernutstyr og medisinsk-teknisk utstyr. Endelig mener kommisjonen at det nordiske samarbeidet om helseberedskap må ha høy prioritet, som et tillegg til samarbeidet som foregår i EU-regi. Norge bør prioritere initiativer for økt samarbeid med nordiske og europeiske land om samarbeid knyttet til produksjon av legemidler og medisinsk utstyr og andre tiltak som styrker forsyningssikkerheten.» (side 380)

Det er nødvendig med sikker og god nok tilgang på utstyr, reagenser og blodprodukter som celler. *NoKBlod* tidligere har gitt innspill på i høringsbrev, er alt utstyr til tapping og produksjon av blodprodukter importert, hovedsakelig fra Asia. Dette gjør Norge svært sårbare. Alle plasmaprodukter som benyttes i Norge importeres. Dette inkluderer helplasma og fraksjonerte plasmaprodukter. Vi har ikke egen produksjon av tørket blodplasma. Under covid19-pandemien så man at det var behov for laboratoriene å ta i bruk egenutviklede tester og produkter. Dette blir i dag begrenset av IVDR-regelverket, og det bør vurderes å forskriftsfeste unntak fra de strenge kravene ved kriser.

Norge må ha en oversikt over og en plan for vedlikehold av medisinteknisk utstyr. I tillegg må det være mulig å anskaffe reservedeler også under en krise. NITO støtter derfor kommisjonens anbefaling om å utrede muligheten for å utvikle en produksjonskapasitet innenfor rammen av et nordisk samarbeid om blant annet medisinsk teknisk utstyr.

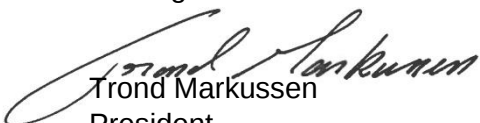
NITO mener at innsatsen mot legemiddelmangel må styrkes og det må legges til rette for utvikling og produksjon av kritisk viktige legemiddel i Norge, slik som for eksempel antibiotika. NITO vil også trekke fram betydningen av oppmerksomhet på forskning og utvikling av nye metoder.

[NITO har tidligere stilt seg bak Koronakommisjonens anbefalinger](#) om at myndighetene må rette større oppmerksomhet mot sårbarheter ved Norges internasjonale forsyningslinjer. NITO mener at innsatsen mot legemiddelmangel må styrkes og det må legges til rette for utvikling og produksjon av kritisk viktige legemiddel i Norge, slik som for eksempel antibiotika. NITO vil også trekke fram betydningen av oppmerksomhet på forskning og utvikling av nye metoder. NITO vil også understreke betydningen av forskning og utvikling av nye metoder. Under pandemien viste det seg avgjørende at miljøet ved Institutt for klinisk og molekylær medisin (IKOM) ved NTNU var i stand til å utvikle en ny metode for koronatesting. I framtiden er det viktig å sørge for gode rammevilkår for forskning ved sykehusene og samarbeidet med universitets- og høyskolemiljøer samt private aktører.

Økonomiske og administrative konsekvenser

I utredningens avsluttende kapittel gjøres det klart at grunnet mandatets omfang og utvalgets fastsatte tidsfrist ikke har vært mulig å utrede de økonomiske og administrative konsekvensene av de ulike anbefalingene fra kommisjonen. NITO har forståelse for dette, men mener det er en betydelig svakhet ved utredningen.

Vennlig hilsen

Trond Markussen
President

Egil Thompson
Generalsekretær